

Nowoczesność reglamentowana. Modernizm w PRL

Sesja naukowa

Organizatorzy: IHS UJ i MNK

Termin: 24-25.10.2024

Call for Papers

Wrzesień 1939 roku brutalnie przerwał nabierające tempa procesy modernizacyjne, które zmieniały rzeczywistość II RP. Gwałt ten jednak nie zburzył zasadniczych zrębów wzorca modernistycznej sztuki, jaki wypracowali jej zwolennicy i który z powodzeniem funkcjonował w Polsce międzywojennej. Jego fundament stanowiło przekonanie, że artystyczna twórczość musi brać udział w wielkim dziele naprawy starego świata, pomóc wykreować Nowego Człowieka i stworzyć dla niego nową przestrzeń życia, w której służyć mu będą zdobycze nowoczesnej cywilizacji uwolnionej jednakże od destrukcyjnego wpływu jej negatywnych aspektów. Wojenna katastrofa przeorała jednak modernistyczną wyobraźnię, a równie ważki dla jej kształtu był polityczny wynik światowej pożogi - przesunięcie Polski w strefę kontroli ZSRS, co oznaczało narzucenie jej przemocą nowego porządku: geograficznego, ideologicznego, społeczno-gospodarczego i politycznego.

Zapraszając Państwa do dyskusji nad kształtem procesów modernizacyjnych i reagującą na nie sztuką w okresie PRL-u, chcemy zapytać o trwałość modernistycznych koncepcji sztuki, o nowe warunki ich realizacji i o najbardziej znaczące modyfikacje artystycznego myślenia i twórczej praktyki zarówno w czasie katastrofy II wojny światowej, jak w rzeczywistości ukształtowanej po jej zakończeniu.

W naszym przekonaniu wspólnym mianownikiem opisującym losy polskiej modernizacji i inspirowanej nią sztuki pomiędzy utratą niepodległości w 1939 roku a jej odzyskaniem w roku 1989 była swoista reglamentacja nowoczesności - wymuszone ograniczenia, które pętały modernizacyjne procesy i artystyczną aktywność twórców. Reglamentacyjna presja miała różne oblicza: ideologiczne, ekonomiczne i polityczne, działała za pomocą różnych narzędzi: więzienia, cenzury, społecznego wykluczenia, strachu, uwodzenia i przekupstwa. Lecz negatywny ich rezultat był wspólny: cywilizacyjne zapóźnienie Polski, ekonomiczna klęska socjalistycznego ustroju, redukcja rozwojowych szans dwóch pokoleń i skrzepowanie swobodnego rozkwitu rodzimej kultury.

Zarazem jednak ustrój polityczny PRL i jego ideowe podstawy wydawały się tworzyć sprzyjające warunki dla realizacji modernistycznych projektów: scentralizowane fundusze, zbieżność pomiędzy reformatorskimi ambicjami modernistów a deklarowanymi celami budowy nowego egalitarnego społeczeństwa, czy obietnice szerokiego państwowego mecenatu pobudzały nadzieje na realną możliwość zaistnienia upragnionego przez modernistów splotu sztuki i życia. Siłą rzeczy pojawią się więc generalne pytanie o swoisty charakter i bilans ówczesnych procesów modernizacyjnych i ich artystyczny wyraz .

Oprócz generalnego pytania o trwałość modernistycznego artystycznego paradygmatu i o jego modyfikacje w okresie PRL-u szczególnie interesować nas będą także zagadnienia bardziej szczegółowe jak na przykład:

- Waga cezury roku 1945 w dziejach polskiego modernizmu
- Rola i charakter układu instytucjonalnego sztuki w PRL dla przemian artystycznej twórczości
- Modele ekspresji doświadczenia wojennego
- Mapy artystycznych identyfikacji, inspiracji i ekspansji
- Projektowanie przemysłowe i urbanizacja kraju w gospodarce permanentnego niedoboru
- Sztuka jako obszar ideologicznych konfrontacji
- Cenzura jako czynnik kształtujący warunki odbioru i podejmowania twórczych decyzji

Prosimy o nadsyłanie abstraktów wystąpień o objętości do 1000 znaków do 30.06.2024 r.

Na adres: kkwinta@mnk.pl

Prof. dr hab. Andrzej Szczerski

Prof. dr hab. Piotr Juszkiewicz

Mgr Katarzyna Kwinta